

DOCUMENTE ALE BRESLELOR DIN ZALĂU

Colecțiile Muzeului Județean de Istorie și Artă din Zalău cuprind, printre numeroase alte obiecte și un număr însemnat de documente ale breslelor din Zalău, achiziționate în timp. Fondul arhivistic al breslelor din Zalău este important, deoarece conține documente de arhivă medievale și moderne, material parțial studiat și publicat. În anul 1958 Geza Kovách a publicat materialul arhivistic cunoscut pînă în acel moment, privitor la breslele din Zalău, material care exista în cantitate nesemnificativă în colecțiile Muzeului din Zalău și în număr mare în colecțiile Muzeului din Arad¹. Mai târziu, în anul 1973, G. Kovách revine în completare cu referiri la fondurile arhivistice ale breslelor din Zalău², iar d-na Lakó Eva a publicat, tot în anul 1973, un material despre centrul de olari din Zalău³ și a preluat și inventariat întregul material al breslelor din Zalău, de la ultimii descendenți ai diferiților meșteșugari.

În epoca medievală, târgul Zalău a fost un centru meșteșugăresc cu o activitate intensă și diversificată, organizată în bresle. Sistemul de funcționare a breslelor este ilustrat de statutele acestora, protocoalele și actele care s-au mai păstrat. Fondul arhivistic este fragmentar și împărțit între muzeul din Zalău și Filiala Sălaj a Arhivelor Statului. Pierderea documentelor din arhivele breslelor are mai multe cauze: cele două războaie mondiale; desființarea breslelor și apariția asociațiilor meșteșugărești care nu au gestionat cu atenția cuvenită bunurile moștenite de la bresle, în primul rînd arhivele respective; dispariția unor meșteșuguri medievale care erau extinse, dovadă fiind organizarea lor în bresle și documentele privind evidențele persoanelor, bunurilor și acivităților desfășurate; părăsirea orașului sau a țării de către urmașii meșterilor breslași, arhivele moștenite în familie rămînînd unor persoane străine și neatenate cu aceste documente; demolările forțate și uneori rapide din perioada mai apropiată au împiedicat persoanele în cauză să pună la adăpost, în condiții bune, moștenirea rămasă de la înaintașii lor; reorganizările administrativ-teritoriale, etc. S-au recuperat documente prin intermediul Muzeului din Zalău și al Filialei Sălaj a Arhivelor Statului. S-a pierdut însă un număr important de documente și bunuri din patrimoniul breslelor, în unele cazuri aproape în totalitate. Ilustrativ este cazul arhivei breslei cojocarilor care se pare că date încă din anul 1511, după informațiile preluate de Kovách Geza din studiile lui Szádeczky Lajos⁴. Dată fiind perioada îndelungată de timp a existenței breslei cojocarilor, arhiva trebuie să fi fost numeroasă. În urbariul de la Gilău se

¹ G. Kovách, *A ziláhi céhek tortenete*, București, 1958

² Idem, *Arhive medievale privitoare la orașul Zalău, în Zalăul pe treptele istoriei*, Zalău, 1973, p. 43—49.

³ Eva Lakó, *Considerații asupra centrului de olari din Zalău, în Zalăul pe treptele istoriei*, p. 50—58.

consemnează faptul că în anul 1609 târgul Zalău nu avea încă atât de mulți, meseriași, iar cei care existau nu erau atât de înstăriți încât să poată produce schimbarea unor aspecte social-economice care frînau dezvoltarea orașului. Nu se poate stabili numărul exact al meșteșugarilor, dar după numele înscrise în anul 1609 în registru, găsim un număr de patru persoane numite Cojocar, ceea ce presupune existența, încă din sec. al XVI-lea a ocupațiilor legate de prelucrarea pielii (tăbăcitură, cojocăritul, curelăritul, cizmăritul, etc.).

Dezvoltarea meșteșugurilor din Zalău a fost impulsionată de privilegiul din anul 1370 care permitea ca în Zalău să se țină anual târguri. După actul semnat în 1496 de către Matei Corvin, târgul se ținea de trei ori pe an⁵. Locuitorii comunității s-au ridicat din rîndul iobagilor, devenind târgoveți și meșteșugari. Odată cu dezvoltarea târgului, apar meșteșuguri cu caracter permanent din sec. al XV-lea. Dezvoltarea meșteșugurilor ia un avînt mare începînd cu anul 1542, an de cînd orașul aparține principelui Transilvaniei și nu mai aparține episcopului Transilvaniei. La dezvoltarea meșteșugurilor au contribuit scutirea de dijmă, permisiunea de a vinde produsele în Cluj și în alte orașe mari, faptul că din vînzarea vinului nu se percepeau taxe, etc. Produsele meșteșugărești s-au perfecționat cu timpul și rivalizau cu cele de pe piețele din marile târguri. Odată cu apariția breslelor, meșteșugarii obțin privilegiul și drepturi în calitatea lor de cetățeni ai orașului, aducîndu-și contribuția la mai buna lui organizare și conducere⁶.

O soartă bună a avut arhiva breslei măcelarilor. În anul 1958 G. Kovách a putut să publice doar două acte păstrate în colecția Muzeului din Zalău: o copie a privilegiului breslei realizată în secolul al XVIII-lea și un protocol din secolul al XX-lea. Ulterior, în colecția muzeului au mai intrat un număr de 28 de documente, inventariate de d-na Eva Lakò, documente între anii 1771—1897, care pot fi grupate astfel: regulamentul breslei și extras din regulament; cereri de privilegiu; documente care acordă privilegiu breslei; documente de privilegiu acordate de bresla măcelarilor altor bresle; adrese ale breslei către Direcțiunea generală a breslei din Cluj; diverse adrese către conducerea breslei măcelarilor; procese verbale și extrase din procesele verbale ale breslei; documente bănești și, în final, contracte de-ale breslei, însumînd un număr de 123 file. Toate documentele sînt redactate în limba maghiară. Dăm mai jos inventarul documentelor și, pe scurt, conținutul lor.

Bresla măcelarilor cuprinde un număr de 28 de documente, însumînd 123 file, documente redactate în limba maghiară, între anii 1771 și 1897. După categorii, documentele sînt structurate astfel:

I. Regulamentul breslei: 2 buc. și 1 extras

- 1 doc. din 25 aprilie 1860, cuprinde 6 file
- 1 doc. din 10 iulie 1864, cuprinde 11 file
- 1 extras din regulamentul din 13 iulie 1848 referitor la pedeapsa celor care aduc prejudiciu breslei, cuprinde 1 filă

⁴ G. Kovách, *Arhive medievale privitoare la orașul Zalău*, nota 9, p. 49 și Șt. Pascu, *Meșteșugurile din Transilvania pînă în secolul al XVI-lea*, București, 1954, p. 163.

⁵ D. Prodan, *Iobăgia în Transilvania în secolul al XVI-lea*, II, p. 344.

⁶ *Ibidem*.

II. Cereri de privilegii: 3 buc. din care:

- 1 doc. din 24 aprilie 1795 prin care conducerea breslei cere oraşului să nu dea voie tăbăcarilor să cumpere piei de animale din altă parte, cuprinde 2 file
- 2 doc. din 3 martie 1848 și 6 iulie 1848 — cuprind 3 file, adrese prin care conducerea breslei cere voie guvernului să poată vinde pieile de animale în tirg

III. Documente care acordă privilegiu: 3 buc.

- 1 doc. din 1 martie 1830 prin care judecătorul principal Boros György din Cluj dă voie membrilor breslei din Zalău să vîndă carne și în zilele libere, cuprinde 3 file
- 1 doc. din 30 septembrie 1838 prin care guvernul dă voie maeștrilor să angajeze ucenici peste numărul stabilit, cuprinde 1 filă
- 1 doc. din 6 decembrie 1861 prin care guvernul aprobă construirea unui abator pentru breaslă, cuprinde 1 filă

IV. Documente de privilegii acordate de breasla măcelarilor: 1 buc.

- 1 doc. din 8 decembrie 1824 — extras din scrisorile de privilegii acordate breslei cizmarilor, cuprinde 3 file

V. Adrese ale breslei către Direcțiunea generală din Cluj: 2 buc

- 1 doc. din 28 decembrie 1824 și 1 doc. din 21 septembrie 1827, cuprind 8 file

VI. Diverse adrese către conducerea breslei măcelarilor: 13 buc.

- din: — 19 august 1824
- 30 iunie 1828 — cuprind 9 file
- 24 august 1830 — cuprind 3 file
- 27 aprilie 1834
- 11 iunie 1847 — cuprind 2 file
- 23 august 1847
- 11 februarie 1851 — cuprind 3 file
- 16 februarie 1859
- 1 august 1850 — cuprind 10 file
- 14 iulie 1860
- 3 august 1864 — cuprind 5 file
- 27 ianuarie 1868
- 7 noiembrie 1865 prin care Kerkés István cere ca fiul său să fie reprimat în breaslă, cuprinde 2 file

VII. Procese verbale și extrase din procesele verbale: 8 buc. din care:

- 1 doc. 31 iulie 1771 referitor la fixarea prețurilor la carne, cuprinde 1 filă
- 2 doc. 7 august 1835 și 22 octombrie 1838 — extrase, cuprind 2 file
 - 31 ianuarie 1843 și
 - extrase, cuprind 4 file
 - 9 martie 1849
- 29 decembrie 1856 și 21 ianuarie 1857 — procese verbale, cuprind 4 file
- 21 aprilie 1861 — extras din procesul verbal referitor la consultarea ani. malelor înainte de sacrificare, cuprinde 1 filă

VIII. Documente bănești: 6 buc. din care:

- 8 aprilie 1852 și 28 septembrie 1856 — documente referitoare la fondurile bănești, cuprind 10 file
- 1860 — restul șters și 12 ianuarie 1864 — documente bănești, cuprind 12 file
- 4 martie 1864 și 12 iunie 1866 — carnet de însemnări referitor la sumele de bani depuse după vinderea cărnii, cuprind 7 file
- 24 mai 1897 — tabel referitor la impozitul plătit de membrii breslei, cuprinde 1 filă

IX. Contracte de-ale breseli: 4 buc.

- 1 ianuarie 1851 și 20 ianuarie 1854 — contracte de închiriere pentru măcelăria și prăvălii, cuprind 4 file
- 21 martie 1865 și 8 martie 1868 — contracte ale breslei, cuprind 6 file

Un meșteșug care a avut o mare importanță în Zalău a fost olăritul, care probabil exista încă din secolul al XVI-lea, intrucit în urbaniul de la Gilău sînt amintite în anul 1609 două persoane cu numele de Olaru. După cum afirmă d-na Eva Lakó în *Considerații asupra centrului de olari din Zalău* (în Zalău pe treptele istoriei, Zalău, 1973) „un statut a fost aprobat și dat publicității, de către consiliul orașenesc, în anul 1738” (p. 50). Documentele care se află în colecția Muzeului Județean de Istorie și Artă Zalău au fost achiziționate de d-na Lakó de la bătrînul meșter olar Francisc Muhály. Documentele cuprind anii 1772—1865, sînt în număr de 23 bucăți, redactate în limba maghiară, cuprinzînd un număr de 1521 file, grupate astfel: regulamente de breaslă (copii); formule de jurămint (pentru conducătorii breslei și pentru decanul breslei); cereri de privilegii; cereri către conducerea breslei, registre de procese verbale (în stare bună); registre privind angajarea ucenicilor; registru privind materialele cumpărate (inventar); documente bănești; catalogul expoziției din 1865 de la Buda-pesta.

I. Regulamentul breslei: 2 buc. (copii) și 2 buc. — formular de jurămint

- 25 noiembrie 1851 — copie după regulamentul dat de guvernatorul Ardealului pentru breslele olarilor, cuprinde 8 file
- 14 ianuarie 1851 — copie după regulamentul dat de guvernatorul Ardealului pentru breslele olarilor, cuprinde 12 file (10 scrise, 2 goale)
- nedatată — formula de jurămint pentru conducătorii breslei olarilor, cuprinde 4 file
- 3 octombrie 1836 — formula de jurămint a decanului breslei, cuprinde 1 filă

II. Cereri de privilegii: 1 buc.

- 5 martie 1789 — orașul cere guvernului reducerea impozitului, care este prea mare, asupra unei case din proprietatea olarilor, cuprinde 2 file

III. Cereri către conducerea breslei: 1 buc.

- 1867 — subprimarul Zălaului cere de la Kádár István tabelul ucenicilor, cuprinde 1 filă

IV. Procese verbale: 11 registre

- 20 ianuarie 1772 — 14 noiembrie 1826, registru de procese verbale și diferite însemnări, cuprinde 149 file, lipsesc doar copertile
- 1826—1849, registru de procese verbale, cuprinde 95 file
- 27 ianuarie 1827 — registru de procese verbale (probabil 19 februarie 1862 îl completează pe primul), cuprinde 65 file (62 scrise)
- 26 ianuarie 1836—11 ianuarie 1841, registru de procese verbale, cuprinde 47 file
- 20 iunie 1841—7 ianuarie 1844, registru conținînd diferite hotărîri privitoare la conducerea breslei, cuprinde 12 file
- 24 iunie 1844—10 aprilie 1848, registru de procese verbale, cuprinde 33 file
- lipsesc procese verbale între 1848 și 1857
- 15 martie 1857—1 martie 1865, registru de procese verbale, cuprinde 20 file
- 26 ianuarie 1858—20 ianuarie 1868, alt registru de procese verbale, cuprinde 69 file
- 1 martie 1865—12 iunie 1867, registru de procese verbale care probabil îl continuă pe cel de mai sus, cuprinde 27 file
- 25 mai 1869—28 ianuarie 1880, un registru de procese verbale, cuprinde 51 file
- 29 aprilie 1863—31 octombrie 1888, registru de procese verbale care înregistrează alte adunări decît cele înscrise în cele 3 registre de mai sus, cuprinde 180 file

V. Documente privind angajarea ucenicilor: 2 registre

- 1 ianuarie 1794—28 ianuarie 1835, registru privind angajarea ucenicilor de către meșterii olari, cuprinde 96 file (lipsesc copertile)
- 4 septembrie 1849—18 mai 1884, registru privind angajarea ucenicilor de către meșterii olari, cuprinde 115 file (53 scrise).

VI. Documente pentru materiale : 1 registru

- 7 ianuarie 1861—15 ianuarie 1861, registru inventar pentru materialele cumpărate de breaslă, cuprinde 4 file

VII. Documente bănești : 2 buc.

- 6 ianuarie 1877—7 noiembrie 1887, registru cu însemnarea contribuțiilor bănești ale tinerilor, cuprinde 16 file
- 12 ianuarie 1885, darea de seamă privind încasarea cotizației și plata ajutoarelor bănești pentru bolnavi, cuprinde 2 file

VIII. Alte documente : 1 buc.

- 1885 — catalogul tipărit al expoziției generale din anul 1855 de la Budapesta, cuprinde 512 file — exponatele trimise de olarii din Zalău au avut succes, materializat într-o diplomă și o medalie, în colecția Muzeului Județean de Istorie și Artă Zalău

Existența breslei cizmarilor este atestată printr-o copie legalizată în anul 1715 prin care Gheorghe Rakoczi al II-lea, principele Transilvaniei, a acordat la 25 martie 1650 un document privind această breaslă și aprobarea statutului ei⁷. Într-unul din registrele breslei cizmarilor din colecția Muzeului din Zalău, se află un document emis de cancelaria principelui Sigismund Báthory în anul 1589, la Alba Iulia, în care se amintește de breasla cizmarilor din Zalău, care la început îi cuprindea pe toți meșterii pielari. La 20 aprilie 1751, Maria Tereza a aprobat despărțirea cizmarilor de tăbăcari, formându-se astfel două bresle independente, din care în anul 1859 se desprind și curelarii.

Din arhiva breslei cizmarilor deținem un număr de 81 documente, însumând 2013 file, documente emise între anii 1759 și 1942. Majoritatea documentelor sînt redactate în limba maghiară, dar sînt redactate și în limba latină și în limba română — acte ale asociației cizmarilor, redactate după 1920.

I. Regulamentul breslei și alte regulamente : 9 doc. și 1 formulă de jurămint.

- 1759 — regulamentul breslei; începutul și sfîrșitul documentului în limba latină, restul în limba maghiară, cuprinde 11 file
- 22 iunie 1779 — precizări ale guvernului Transilvaniei referitoare la aplicarea noului regulament al breslei, conține 2 file
- 1830—1840 — diferite regulamente și privilegii în copii, cuprind 10 file
- 1 mai 1860 — regulamentul breslei cizmarilor, conține 14 file
- 1864 — regulament, conține 10 file
- 25 noiembrie 1872 — 2 buc. din regulamentul de bază al Asociației cizmarilor, redactate în limba maghiară, cu sigiliu, cuprinzînd 11 și respectiv 12 file
- 1 februarie 1914 — regulamentul depozitului de materiale și propuneri pentru un 9 iunie 1914 regulament, cuprinde în total 9 file
- 13 iulie 1924 — regulamentul casei de înmormîntare a asociației meșterilor cizmari, cuprinde 6 file
- 11 martie 1929 — regulamentul de funcționare a restaurantului care este în proprietatea asociației, cuprinde 6 file
- 1759 — formula de jurămint a conducătorilor breslei, cuprinde 14 file din care sînt scrise doar 8 file

II. Ordine : 5 documente.

- 16 iunie 1773 — ordin în legătură cu salariul inspectorilor, cuprinde 1 filă
- 27 iunie 1780—7 februarie 1784 — diferite ordine de la juzi, cuprinzînd 4 file
- 15 noiembrie 1826 — diferite ordine oficiale, cuprinzînd 8 file
20 mai 1828
- 6 mai 1887 — diferite ordine de la primarul orașului, cuprinzînd 4 file
28 noiembrie 1887
- 27 octombrie 1916 — diferite ordine către Asociația cizmarilor cuprinzînd 4 file
10 noiembrie 1916

⁷ G. Kovách, *Arhive medievale privitoare la orașul Zalău, în Zalău pe treptele istoriei*, p. 48.

III. Cereri: găsim 5 doc., grupate astfel:

- 31 mai 1779 – cerere în limba latină, cuprinzând 2 file
- 17 mai 1825 – diferite cereri către conducerea breslei, cuprinzând 5 file
16 iunie 1829
- 26 aprilie 1833 – diferite cereri către conducerea breslei, cuprinzând 5 file
19 ianuarie 1836
- 5 februarie 1853 – cerere către guvernul în legătură cu impozitul prea mare, cuprinzând 2 file
- 30 februarie 1921 – diferite cereri către asociație, cuprinzând 11 file
20 noiembrie 1921

IV. Procese verbale: 8 doc. (registre, extrase)

- 30 ianuarie 1828 – registrul de procese verbale, cuprinzând 193 file
28 ianuarie 1842
- 10 septembrie 1836 – extras dintr-un proces verbal, cuprinzând 1 filă
- 25 noiembrie 1846 – registrul de procese verbale și diferite situații bănești cuprinzând 161 file din care sînt scrise 137 file
- 15 februarie 1896
- 22 februarie 1864 – registrul de procese verbale, cuprinzând 194 file
9 ianuarie 1882
- 21 aprilie 1869 – procese verbale referitoare la contracte de închiriere, cuprinzând 2 file
- 24 aprilie 1881 – diverse procese verbale ale Asociației cizmarilor, cuprinzând 6 august 1887 10 file
- 9 aprilie 1893 – registrul de procese verbale ale Asociației, cuprinzând 405 file
26 iulie 1931
- 6 iulie 1911 – extrase din procese verbale, cuprinzând 4 file
27 decembrie 1915

V. Documente privind angajările: 8 buc.

- 19 ianuarie 1835 – notă despre actele care sînt necesare la angajare, cuprinzând 1 filă
- 18 aprilie 1838 – cereri de angajare, cuprinzând 4 file
22 mai 1838
- 13 iulie 1841 – Pintea István cere să fie primit ucenic, cuprinzând 2 file
- 26 ianuarie 1843 – certificat despre angajarea calfelor ca meșteri, cuprinzând 1 filă
- 22 martie 1844 – certificat de angajare, cuprinzând 1 filă
- 26 martie 1847 – contracte cu ucenici, cuprinzând 4 file
26 februarie 1849
- 5 decembrie 1872 – diferite contracte, cuprinzând 4 file
– – 1879
- 11 aprilie 1875 – adresă a ministerului privitoare la eliberarea certificatelor, cuprinzând 1 filă

VI. Documente financiare: 27 buc.

- 15 ianuarie 1841 – acte privind circulația banilor, cuprinzând 3 file
30 octombrie 1841
- 22 ianuarie 1842 – biserica reformată din Oradea cere ajutor financiar din partea breslei cizmarilor din Zalău, cuprinzând 1 filă
- 1851 – – – documente bănești, cuprinzând 6 file
7 august 1855
- – – 1861 – registrul cuprinzând socoteli bănești, cuprinzând 16 file, din care 8 sînt scrise
- 28 februarie 1861 – registrul cu socoteli bănești, cuprinzând 20 file, din care 11 sînt scrise
- 7 mai 1862 – documente financiare, cuprinzând 6 file
23 ianuarie 1865
- 1865 – – – registrul cu socotelile financiare ale anului respectiv, cuprinzând 19 file
- 1867 – – – registrul cu socotelile bănești ale anului respectiv, cuprinzând 9 file

- 1870 — — — registrul cu socotelile bănești ale anului respectiv, cuprinzând 16 file
- 4 noiembrie 1877 — documentele financiare ale Asociației, cuprinzând 9 file
- 17 februarie 1880
- 2 octombrie 1878 — o persoană girează cu pământul pentru împrumutul său, cuprinzând 1 filă
- 6 ianuarie 1883 — documente financiare, cuprinzând 12 file
- 7 iunie 1884
- 23 august 1894 — documente financiare, cuprinzând 31 file
- 2 septembrie 1899
- 11 ianuarie 1899 raportul despre averea Asociației, cuprinzând 2 file
- 18 ianuarie 1900 — documente financiare, cuprinzând 38 file
- 9 august 1910
- 6 ianuarie 1901 — o cerere de anulare a unei datorii, cuprinzând 2 file
- 11 ianuarie 1909 — contracte de închiriere, cuprinzând 2 file
- 2 ianuarie 1914 — documente financiare, cuprinzând 24 file
- 31 mai 1918
- 4 ianuarie 1920 — documente financiare, cuprinzând 40 file
- 22 ianuarie 1930
- — — 1922 contracte de închiriere redactate în limbile română și maghiară,
- 20 aprilie 1927 cuprinzând 6 file
- 1 mai 1930 — contract de închiriere pentru prăvălie, cuprinzând 2 file
- 8 decembrie 1930 — documente financiare în limbile română și maghiară, cuprin-
- 31 decembrie 1939 zind 72 file
- 30 aprilie 1931 — inventarul restaurantului „Cizma”, cuprinzând 2 file
- 8 februarie 1932 — membrii asociației sînt înștiințați să-și plătească taxele pentru casa de ajutor, cuprinzând 2 file
- 2 ianuarie 1941 — documente bănești, cuprinzând 7 file
- 18 ianuarie 1941
- 8 ianuarie 1941 — documente bănești, cuprinzând 28 file
- 31 decembrie 1941
- fără dată — un contract de închiriere, conținând 2 file

VI. Alte documente:

- 23 octombrie 1828 — limitarea numărului membrilor breslei la 150. Copie după originalul din 22 mai 1837, cuprinzând 1 filă
- 15 martie 1830 — un raport, cuprinzând 1 filă
- 25 iunie 1851 — documente juridice, cuprinzând 3 file
- 22 decembrie 1851
- 22 iulie 1862 — adresă a breslei cizmarilor din Debrețin prin care se stabilește timpul necesar pentru călătorie și lucru pentru calfe; documentul are sigiliu, cuprinzând 1 filă
- 26 iunie 1876 — documente ale adunărilor generale, cuprinzând 9 file
- 24 august 1879
- 6 ianuarie 1884 — documente juridice, cuprinzând 10 file
- 22 iulie 1887
- 18 decembrie 1896 — documente juridice, cuprinzând 12 file
- 4 noiembrie 1899
- 26 martie 1898 — adresa Asociației către viceprimarul orașului în legătură cu casa de ajutor, cuprinzând 2 file
- 2 februarie 1900 — adresa din partea primăriei referitoare la întreținerea drumurilor, cuprinzând 2 file
- 30 ianuarie 1903 — descrierea unui plan de construcție, cuprinzând 2 file
- 14 iunie 1903 — hotărâri juridice, cuprinzând 5 file
- 29 iunie 1903
- 11 ianuarie 1909 — contracte de închiriere, cuprinzând 2 file
- 10 mai 1912 — adresa prin care se interzice cizmarilor din Zalău să-și desfacă marfa la Buciumi, cuprinzând 1 filă
- 21 aprilie 1913 — documente juridice, cuprinzând 4 file
- 20 august 1918
- 15 ianuarie 1922 — hotărâri ale ședințelor asociației, cuprinzând 6 file
- 15 aprilie 1922

- 9 martie 1928 — planul de construire a unei prăvălii, conținând 1 filă
- 22 iulie 1942 — înștiințări, cuprinzând 4 file

Din arhiva breslei tăbăcarilor deținem documente dintre anii 1784—1948. Majoritatea documentelor sînt în limba maghiară, iar restul sînt redactate bilingv, în limba română și limba maghiară. Arhiva conține un număr de 100 documente, însumînd 3271 file. Documentele pot fi structurate astfel:

I. Regulamentul breslei: 2 documente

- 2 decembrie 1831 — statutul breslei, cu 2 sigilii, conținînd 10 file
- 20 decembrie 1859 — regulamentul breslei, cuprinzînd 10 file

II. Cereri și ordine către conducerea breslei: 16 documente

- 28 martie 1784 — diverse ordine și cereri, cuprinzînd 7 file
- 16 mai 1794
- 1 martie 1814 — adrese ale conducerii orașului către conducerea breslei, cuprinzînd
- 3 aprilie 1818 3 file
- 3 aprilie 1821 — documente oficiale, cuprinzînd 15 file
- 20 decembrie 1829
- 15 februarie 1830 — cereri către conducerea breslei, cuprinzînd 3 file
- 15 octombrie 1838
- 20 aprilie 1836 — cereri către conducerea breslei, cuprinzînd 8 file
- 17 august 1838
- 3 martie 1841 — cereri către conducerea breslei, cuprinzînd 18 file
- 3 august 1846
- 31 ianuarie 1843 — cereri către conducerea breslei, cuprinzînd 4 file
- 6 decembrie 1844
- 6 decembrie 1852 — cererea unor calfe pentru reducerea taxei de intrare în breaslă, cuprinzînd 2 file
- 29 februarie 1885 — adrese către conducerea asociației tăbăcarilor cuprinzînd 19 file
- 29 ianuarie 1889
- 15 aprilie 1890 — alte adrese către conducerea asociației cuprinzînd 19 file
- 30 decembrie 1899
- 16 februarie 1897 — cereri către asociație și către tribunal, cuprinzînd 6 file
- 22 august 1899
- 12 februarie 1901 — cereri către conducerea asociației și către subprefectul județului, cuprinzînd 9 file
- 17 februarie 1909
- 15 februarie 1910 — cereri către conducerea asociației, cuprinzînd 9 file
- 8 februarie 1911
- 14 octombrie 1920 — diferite cereri către conducerea asociației cuprinzînd 5 file
- 13 februarie 1929
- 2 februarie 1930 — cereri către conducerea asociației cuprinzînd 41 file
- 1 februarie 1938
- 8 februarie 1941 — cereri către conducerea asociației, cuprinzînd 10 file
- 24 martie 1948
- 20 octombrie 1941 — diferite cereri către conducerea asociației, cuprinzînd 12 file
- 7 iunie 1945

II. Cereri și hotărîri ale breslei și asociației: 16 doc.

- 1790 — — — cerere și protest a breslei, cuprinzînd 5 file
- 23 martie 1799
- 18 februarie 1805 — cerere către sfatul orașului privind aprovizionarea cu piei, cuprinzînd 2 file
- 8 ianuarie 1813 — conducerea breslei cere conducerii orașului Zaláu să le fie trimis cît mai repede statutul breslei tăbăcarilor, cuprinzînd 1 filă
- 8 august 1825 — conducerea breslei se adresează guvernului pentru a interveni în aplanarea conflictului dintre breasla tăbăcarilor și breasla jocarilor, cuprinzînd 2 file
- 14 septembrie 1856 — cerere către guvernul privind reglementarea examinării pentru admiterea în breaslă, cuprinzînd 2 file

- 31 ianuarie 1860 — ordine și hotărâri ale breslei, cuprinzând 25 file
- 1 februarie 1869
- 7 martie 1860 — ordine și hotărâri ale breslei, unele cu sigiliu, cuprinzând 21 file
- 18 februarie 1862
- 1 ianuarie 1870 — ordine și hotărâri ale breslei, cuprinzând 15 file
- 19 mai 1878
- 17 februarie 1872 — documente ale adunărilor generale ale asociației, cuprinzând
- 30 iulie 1876 13 file
- 5 decembrie 1880 — documente ale adunărilor generale ale asociației, cuprinzând
- 4 septembrie 1888 66 file
- 8 februarie 1882 — documente ale adunărilor generale ale asociației, cuprinzând
- 7 martie 1882 4 file
- 7 septembrie 1897 — documente ale adunărilor generale ale asociației, cuprinzând
- 4 martie 1900 11 file
- 28 ianuarie 1900 — adrese, ordine și hotărâri de judecată cuprinzând 70 file
- 19 octombrie 1909
- 6 februarie 1910 — alte adrese, ordine și hotărâri judecătorești, cuprinzând 41 file
- 30 decembrie 1919
- 1 iulie 1921 — adrese, ordine și hotărâri judecătorești în limbile română și ma-
- 9 martie 1929 ghiară, cuprinzând 26 file
- 30 iulie 1930 — alte adrese, ordine și hotărâri judecătorești, în limbile română și
- 9 februarie 1939 maghiară, cuprinzând 38 file

III. Procese verbale: 14 doc.

- 27 septembrie 1819 — registru de procese verbale, cuprinzând 16 file
- 1 februarie 1847
- 2 iulie 1829 — registru de procese-verbale, cuprinzând 26 file
- 29 octombrie 1849
- 15 februarie 1830 — registru de procese verbale, cuprinzând 3 file
- 8 octombrie 1832
- 23 ianuarie 1834 — registru de procese verbale, cuprinzând 91 file
- 20 februarie 1860
- 26 martie 1843 — registru de procese verbale referitoare la banii care s-au dat
- 10 februarie 1856 tinerilor, cuprinzând 68 file
- 28 noiembrie 1846 — registru de procese verbale cuprinzând numele membrilor
- breslei care au donat bani pentru construirea prăvăliei, cu-
- prinzând 74 file
- 20 ianuarie 1852 — registru cuprinzând sumele donate tinerilor din breaslă, cu-
- 20 februarie 1870 prinzând 23 file
- — — 1856 — registru cu diferite situații financiare cuprinzând 47 file
- 29 octombrie 1868
- 23 martie 1862 — registru de procese verbale ale tinerilor breslași, cuprinzând
- 25 februarie 1872 95 file, din care 20 sînt scrise
- 30 ianuarie 1872 — registru de procese verbale, cuprinzând 169 file
- 18 februarie 1929
- — — 1881 — registrul Asociației tăbăcarilor, conținând numele celor care au con-
- 12 februarie 1899 tribuit cu bani pentru înmormintarea membrilor asociație.
- cuprinzând 74 file, din care 9 sînt scrise
- 7 februarie 1900 — procese verbale și invitații, cuprinzând 15 file
- 14 septembrie 1907
- 21 februarie 1905 — procese verbale ale asociației, cuprinzând 18 file
- 11 iulie 1909
- 21 mai 1910 — registru, cuprinzând 24 file
- 15 iunie 1917

IV. Documente financiare: 25 doc.

- 21 octombrie 1841 — contracte între breasla tăbăcarilor și alte bresle, unele cu
- 14 iulie 1845 sigilii, cuprinzând 3 file
- 19 martie 1850 — documente bănești, cuprinzând 36 file
- 4 martie 1860

- 23 februarie 1860 — documente financiare, cuprinzând 27 file
— — 1868
- 1 februarie 1865 — documente financiare, cuprinzând 20 file
21 ianuarie 1866
- — — 1869 — alte documente financiare, cuprinzând 16 file
3 martie 1870
- 14 decembrie 1869 — contract cu muzicanții țigani din Șimleu-Silvaniei, cuprinzând 1 filă
- 4 ianuarie 1870 — documente financiare, cuprinzând 25 file 1879
- 14 martie 1875 — contracte și un inventar al asociației, cuprinzând 4 file
27 iunie 1875
- — — 1879 — un caiet de impozit al Asociației tăbăcarilor, cuprinzând 6 file
- 1 ianuarie 1880 — documente financiare ale asociației, cuprinzând 71 file
10 februarie 1888
- — — 1883 — caiet de impozite, cuprinzând 6 file
- 27 mai 1885 — diferite contracte, cuprinzând 17 file
24 aprilie 1889
- 31 ianuarie 1890 — diferite contracte, cuprinzând 14 file
24 aprilie 1890
- 4 februarie 1891 — documente financiare, cuprinzând 25 file
16 ianuarie 1898
- 10 februarie 1900 — documente financiare, cuprinzând 35 file
29 august 1907
- 29 iunie 1900 — contracte de închiriere și vânzare, cuprinzând 10 file
31 iulie 1908
- — — 1908 — caiet de impozite, cuprinzând 6 file
- 14 ianuarie 1909 — caiet de impozite, cuprinzând 6 file
- 1 aprilie 1910 — documente financiare ale asociației, cuprinzând 160 file
3 august 1919
- 17 aprilie 1910 — contracte, cuprinzând 10 file
28 iunie 1915
- 17 februarie 1920 — documente financiare ale asociației, cuprinzând 36 file
30 noiembrie 1920
- 2 august 1922 — contracte și confirmări, cuprinzând 2 file
1 iulie 1928
- 24 decembrie 1930 — contracte și confirmări în limbile română și maghiară, cuprinzând 9 file
27 ianuarie 1934
- 27 septembrie 1932 — documente financiare, cuprinzând 380 file
10 februarie 1939
- 1 decembrie 1941 — documente financiare în limbile română și maghiară, cuprinzând 146 file
28 decembrie 1944

V. Alte documente: 18 documente

- 3 octombrie 1842 — documente ale adunărilor generale, unele cu sigiliu, cuprinzând 25 septembrie 1849 13 file
- 12 martie 1845 — planul de construcție al magazinului de desfacere a produselor breslei tăbăcarilor, cuprinzând 1 filă
- 9 mai 1850 — documente ale adunărilor generale, majoritatea cu sigiliu, cuprinzând 21 februarie 1859 82 file
- — — 1851 — inventarul documentelor breslei, cuprinzând 2 file
- 11 ianuarie 1852 — certificate de serviciu, cuprinzând 6 file
26 iunie 1860
- 23 februarie 1859 — certificat școlar cuprinzând 2 file
- 19 iulie 1863 — 2 scrisori de eliberare, cuprinzând 5 file
25 ianuarie 1866
- — ianuarie 1867 — lista membrilor breslei tăbăcarilor, cuprinzând 50 file, din care
— februarie 1901 8 scrise
- 31 ianuarie 1869 — certificat de naștere cuprinzând 1 filă
- 24 februarie 1871 — certificate școlare, cu sigilii, cuprinzând 6 file
9 iunie 1879
- 25 ianuarie 1872 — carte de muncă, cuprinzând 79 file, din care 10 scrise

- 6 aprilie 1898 — documente în legătură cu inaugurarea steagului asociației, cuprin-
5 iunie 1898 zind 67 file
- 2 aprilie 1903 — planul construcției unui atelier, cuprinzind 4 file
- 4 mai 1923 — invitații la ședințele asociației, cuprinzind 10 file
18 noiembrie 1928
- 31 ianuarie 1931 — invitații la ședințe, cuprinzind 9 file
18 februarie 1939
- 30 decembrie 1940 — inventarul asociației, cuprinzind 2 file
- 23 februarie 1941 — invitații la ședințe și autorizații pentru ședințe, cuprinzind
13 martie 1945 17 file
- octombrie 1943 — documente economice, cuprinzind 3 file
4 noiembrie 1943

VI. Cărți de călătorie: 5 documente

- 11 februarie 1850 — carte de călătorie a lui Kiss Jozsef, cuprinzind 48 file, din
25 octombrie 1856 care 30 scrise
- 7 ianuarie 1851 — cartea de călătorie a lui Szigethi Samuel, cuprinzind 48 file,
din care 28 scrise
- 15 martie 1870 — cartea de călătorie a lui Buzás István din Zalău, cuprinzind
80 file, din care 12 scrise
- 2 aprilie 1871 — cartea de călătorie a lui Darcsi Jozsef din Zalău, cuprinzind
48 file, din care 10 scrise
- 20 mai 1878 — cartea de călătorie a lui Tyukodi Karoly din Zalău, cuprinzind
48 file, din care 11 scrise

În depozitele muzeului se păstrează și o ladă a breslei gubarilor, cu o parte din materialul arhivistic al acestui meșteșug arhaic și care a fost răspîndit în comitatul Sălaj. Documentele sînt bine păstrate. Cel mai vechi document păstrat al acestei bresle datează din 1822 și este unul dintre cele mai frumoase regulamente, pentru scrierea căruia s-a folosit cerneală de aur; este redactat bilingv, în limbile latină și maghiară, avînd desenat în interior un model de gubă, colorat, cu explicații pentru părțile componente ale obiectului. Ultimul document păstrat în această ladă datează din anul 1889; documentele însumează un număr de 11 bucăți cuprinzînd 317 file. Sînt redactate în latină și maghiară, iar documentele financiare în limbile maghiară și română.

Documentele de arhivă ale breslei gubarilor pot fi structurate după cum urmează:

I. Regulamentul breslei și formula de jurămint: 2 documente

- 26 februarie 1822 — regulament prezentat la adunarea generală, cuprinzind 27 file
- nedatat — formula de jurămint pentru conducătorii breslei, cuprinzind 1 filă

II. Procese verbale (registre): 3 buc.

- 30 ianuarie 1814 — procese verbale, cuprinzind 114 file
24 ianuarie 1875
- 1 ianuarie 1850 — procese verbale, situații financiare și contracte între meșteri
15 februarie 1884 și ucenici, cuprinzind 129 file
- 27 august 1865 — procese verbale, cuprinzind 134 file
24 ianuarie 1921

III. Documente financiare: 4 doc.

- — — 1855 — diferite documente, cuprinzind 28 file
- — — 1937
- 1869 — chitanțe ale asociației, cuprinzind 16 file
1889

IV. Scrisori de recomandare: 2 doc.

- 37 septembrie 1835 — scrisoare de recomandare a breslei jubarilor din Rimaszombat pentru Molnár Jozsef, calfă, către toate breslele de gubari, cuprinzind 1 filă
- 26 decembrie 1841 — scrisoare de recomandare a breslei gubarilor din Gönc, pentru Hajdu Jozsef, calfă către toate breslele de gubari, cuprinzind 1 filă

În numerele următoare ale revistei noastre vom publica studiul acestor documente de breaslă.

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

1. * * * * * *Documente privind istoria României*, Seria C, Transilvania
2. Berza M., Pascu St., *Istoria României*, II, București, 1965
Stănescu E., etc.,
3. Giurescu C. C., *Istoria românilor*, București, 1975
Giurescu D.,
4. Iorga N., *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria*, București, 1915
5. Oțetea A., Popescu-Puțuri etc. *Istoria poporului român*, București, 1970
6. Pascu St., Ion Ionașcu, Chiodaru C., etc. *Istoria medie a României*, București
7. Pascu St., *Voievodatul Transilvaniei*, I—IV, București
8. Prodan D., *Iobăgia în Transilvania în sec. al XVI-lea*, I—II, Index vol. III
9. Suci C., *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, I—II, București, 1954

BIBLIOGRAFIE SPECIALĂ

1. Petri M., *Szilágy vármegye monográfiája*, Budapest, 1901—1904
2. Kádár J., *Szolnok—Doboka vármegye monográfiája*, Dées, 1900—1905
Zălău, 1926
3. Gherghariu L., *Schița monografică a Sălajului, Șimleu-Silvaniei, 1908*
4. Stoica D., Lazăr I. P. *Meșteșugurile din Transilvania până în secolul al XVI-lea*, București, 1954
5. Pascu St., *A Zilahi céhek története*, București, 1958
6. Kovách G., *Privilegiile privind orașul Zalău*, nr. 1—45, Fond Primăria orașului Zalău, Filiala Zalău a Arhivelor Statului
7. * * * *Arhiva breslei olarilor din Zalău (aflată în posesia Muzeului Județean de Istorie și Artă Zalău)*
8. * * * *Arhiva breslei măcelarilor din Zalău (aflată în posesia Muzeului Județean de Istorie și Artă din Zalău)*
9. * * * *Arhiva breslei tăbăcarilor din Zalău (aflată în posesia Muzeului Județean de Istorie și Artă Zalău)*
10. * * * *Arhiva breslei gubarilor din Zalău (aflată în posesia Muzeului Județean de Istorie și Artă Zalău)*
11. * * * *Fondul arhivistic al fostului comitat Solnocul de Mijloc, Filiala Sălaj a Arhivelor Statului*
12. * * * *Pascu St., Populație și societate. Studii de demografie istorică*, I—III, Cluj, 1972
13. * * *

DOCUMENTS OF THE GUILDS FROM ZĂLAU

(Summary)

Among the collections to be found in the History and Art Museum from Zalău there is a considerable number of documents and objects belonging to Zalău guilds. The archive fund of the Zalău guilds comprises medieval, modern and contemporary documents from the period of associations, and even after 1900.

These documents have been partially studied and published. The museum owns a part of the butchers, potters, shoemakers, carriers' and skinner's archive.